

FRÁTER ZOLTÁN: SZINDBÁD KERTJE MÁTÉ GÁBOR KRÚDYJA

A nemek harca, az érzelmelek csatája, a szerelmi szenvedély a leghatásosabb drámai témák közé tartozik. A színházi igény is óriási az ilyen típusú darabokra. A hazai választék azonban nagyon szűkös, ezért volt telitalálat az Óbudai Társaskör felkérése egy Krúdy-kamaraadaptációra, amelyet Fráter Zoltán készített el *Szindbád kertje* címen; a Krúdy-próza ugyanis nincs híján a szerelmi szenvedélynek, a férfiak és nők közötti nagyszabású játékoknak.

Az adaptáció megbocsátható gyengéje (hiszen ez Fráter Zoltán első, teljes estét betöltő színpadi kísérlete), hogy nagy energiával próbál összerakni és összetartani egy Krúdyra kevésbé jellemző, túlbonyolított, lekerekített sztorit – bár maga a történet nem idegen kitaláció, nagy része *A francia kastély* című regényen és más Krúdy-szövegrészekre alapszik. Nagy előnye viszont a színpadi szövegnek, hogy bátran él a Krúdy-mondatok ironikus-költői lehetőségeivel, de úgy, hogy mindig a színpadi hitelességén belül marad. További előnye a „nyitott” szerkezet és „nyitott szituációk” létrehozása: az átdolgozó részeket hagyott a szövegben és a helyzetekben

házban, ahol – a kezdeti mozdulatlan idill és a végső pillanat megszenvedett csöndje között – három nő és egy férfi önmaga számára is meghökkenítő, titokzatos pálfordulásokkal teli története zajlik, valahogy úgy, mint ha némiképp „túlkoros” személyek groteszk, magyar *Szentivánéji álma* peregne a szemünk előtt, vagy egy francia bohózat, amelyben egy férfinak, jelsül Szindbádnak három nő között kell egyensúlyoznia. Ez a balanszírozás azonban már nem megy olyan könnyedén, mint hajdan, a „boldogult úrfikorban”.

Máté Gábor és négy játszótársa személyes életkalanddá, érzelmi és érzéki társasjátékká tágította a szövegszituációkat. Ez a néhány hét alatt összeszokott csapat remekül beszél a tragigroteszk nagyon is emberközeli nyelvét, érzi a felfokozott szenvedélyek állapotában esendővé váló egyén mulatságos kiszolgáltatottságát, s mindezt bátran vállalt, karakteres öniróniával, önleplezéssel realizálja. Egyszerre mutatják fel a figurák, szituációk, érzelmek színét és fonákját. Az előadás formai tekintetben, játékölteiben is merészen kitágítja a stílust, a szürrealista lírai komédiától a szélsőséges bohózatig. Fizi-

be akar szakítani, Szindbád azonban ellentmondást nem tűrően és önzően végigmondja, akkor ez a metakommunikáció szintjén zajló partneri harc új, ironikus fénybe vonja magát az irodalmi szöveget is. A bohózati elemeket viszont egy szürrealis játékötlet ellenpontozza, amely túlszorduló lírával, érzellemmel tölti meg a játékot, miközben ha szükséges, rendezői parancsra ez az ötlet is időzjelbe kerül: van az előadásban egy ötödik, néma szereplő is, egy hegedűs, aki Szindbád kivetített lírai énjeként jelenik meg a gyakran ismétlődő szerelmi ostromok közepette, és borongós, édesbús hegedűszóval erősíti az időnként el-ellankadó trubadúrt.

Mácsai Pál feltárulkozóan személyes jelenlétet produkál. Nem figurát teremt, hanem saját legbelső pszichéjéből, idegrendszeréből, személyes vonásaiból formálja meg a megfáradt Szindbádot. Semmi teatrális distanciát nem teremt önmaga és a figura között. És ez figyelemre méltóan új vonás színészi pályáján az utóbbi időkben. Fanyarul, öniróniával mutatja meg saját szindbádi gyengeségeit, mulatságos esendőségét, de szuggesztivitását is. Béres Ilona Majmunkaként ismét remekel. Egy tavasza múlt asszonyi sorsot mutat fel, a maga teljes bonyolultságában ábrázolva az újra fellobbanó, majd az anyai gondoskodás álarcába kényszerülő szenvedélyt. Béres – ha erőskezű, jó rendezővel dolgozik – mestere a többszínű játéknak: merész váltásokkal fog egybe érzelmet, bölcs iróniát és öniróniát. Az extrovertált szerető szerepében Varga Mária meglepő, groteszk humorát mutatta meg, Tóth Ildikó pedig az introvertált barátnő alakjában a rejtőzködő (és az egyszer kirobbanó) szenvedélyeket. Ők ketten pompásan egészítették ki a négyes fogatot.

És amikor lezajlott és véget ért a lázas szerelmi kvartett, és az elfáradt Szindbád egyedül marad Majmunkával, Máté Gábor egy nehezen felejthető jelenetben fejet hajt a nagy elődök, Huszárik Zoltán, Latinovits Zoltán és Dajka Margit előtt. Az Óbudai Társaskör mediterrán hangulatú udvarán, a tiszta csillagfényű ég alatt Szindbád újra elfogyasztja Majmunka velős csonttal feldúsított varázslatos húslevesét. Kicsit fáradtabban, gyomorfájósabban, rezignáltabban, de ugyanolyan szívmengetően; kézfogás ez a múlttal, a kultúra, az értékek megőrzésének, felidézésének, továbbadásának emlékezetes gesztusa.

RADNÓTI ZSUZSA

Varga Mária, Béres Ilona és Mácsai Pál a *Szindbád kertjében* (Ilovsky Béla felvétele)

a színházi gondolkodás, a színházcsinálók számára, s így azok saját képükre, ízlésükre formálhatják az anyagot.

Máté Gábor, a produkció rendezője bátran, nagy invencióval élt is ezzel az ajánlattal. Merészen belekódolta a szövegbe a saját Krúdy-képét, személyes életérzését, színpadi ízlését, tapasztalatait, úgy, hogy a közismert, megszokottan finom Krúdy-világból ners, tragigroteszk előadás született. Váratlanul felpörgő, örült, lázas, zűrzavaros nyár-esti kergetőzést látunk egy tisztos, budai úri

kai játékok sorozata ellenpontozza a szöveg líraiságát: Szindbád szerelmi vallomása egészen másképp hangzik egy maga köré tekint pokrócban, mint egy elegáns nadrágban, amit azonban éppen vasalnak. Vagy ha Szindbád már ki tudja, hányadszor ismét – ugyanazon gesztus kíséretében – egy első hallásra gyönyörűség, dús, jelzős szerkezetet, akkor a rajtakapott gondolkodási rutin már esendővé és mulatságossá teszi az alakot. Vagy ha egy, Krúdyra oly jellemző pompás körmondatot a partner többször fel-

Fráter Zoltán: Szindbád kertje
(Óbudai Társaskör)

Jelmez: Füzér Anni. Rendezte: Máté Gábor.
Szereplők: Mácsai Pál, Béres Ilona, Varga Mária, Tóth Enikő.